

Baionako euskal irrati-telebistak

Xabier Gasteiz

1963an hasi zen frantses irratia lehen emankizunak ematen Baionatik. Frantsesez ari zen eta udatiarrentzat lehenik. Artetik igandetan euskal meza bat edo beste ere sartzen zuten folklore kondu. Uda joan eta, Paristarrak Parisera itzultzen ziren eta Baionako irratia isiltzen.

Uda bat edo bestez, adiskidantza batzuei esker, Piarres Larzabal, Roger Idiart, Pantxoa Etxezaharjeta eta hiruzpalau lagunek, lehen euskal emankizunak prestatu zituzten Udako Paristar irrati horri esker, baina laster beren abertzale kutsuarengatik baztertuak izan ziren.

1967an, irratilari-multzo bat ekarri zuen frantses irrati ofizialak Baionara eta hor jarri eguneroko emankizun labur batzu presta zituzten erdaraz eta euskaraz. Ezen euskarazko emankizunentzat irratilari euskaldun bat bazen, Maite Barnetche. Honek bildu zituen laguntzaile berriak eta orai egunero euskara izpi bat entzun dezakegu Baionako irrati ofizialetik: goizetan 7,15etan, agurra (minutu bat) eta 12,15etan, hitzaldi labur bat (bost minutu), Maite Barnetche bera, Ramuntxo Kanblong, Gexan Lantziri, Jakes Etcheverry, Janbattitt Dirassar eta P. Narbaits kalonjea aldizkatzen zaizkigula astelehenetik larunbatera.

Bestalde igande oroz Maite Barnetche eta Janbattitt Dirassarek ordu erdi bateko elkarrizketa bat emanarazten diote euskal kantari, bertsolari, idazle, edo ezezagun norbaiti. Hori 9,30etan. Bospasei aldiz urtean entzuten dugu ere euskal meza bat Piarres Andiazabal-ekin. Besterik ez.

Bospasei urte hauetan, bizkitartean, Maite Barnetcheren inguruan baditugu Baionan hiru tekniko eta beste bat Bordelen telebistako euskal emankizunak prestatzen dituztenak.

Emankizun hauek ordu laurden bat irauten dute eta hama-bostero bakarrik agertzen dira, larunbat eguerditan lehen katean eta gero hura bera bigarren katean ondoko astelehen eguerdian. Udan, bestalde, gelditu egiten dira. Hauen gaiek ahal bezain maltsoak izan behar dute: errotazain edo agure zahar baten solasak, laborari baten bizia, pastoral zati bat, Axularren historia eta holako...

Frantziako administrazioak ez du bakarrik gure mintzairaren denbora hertsiki neurtzen, baina baita gure izpituaren hatsa gogorki tinkatzen.

Oraingoz beren «zuhurtziaren» frogak eginak baitituzkete irratilari euskaldunek, lasaitasun doi bat uzten omen diete goiko buruzagiek, bainan telebista-emankizunak hurbiletik kontrolaturik daude: ez gai politikorik, ez ekonomi solas funtsezkorik, ez da aipatu ere behar. Debekatuak izan diren emankizunen saila nolakoa den ez zenezake sinets. Daniel Landarten antzerkiak eta berdin Labéguerie senatorearen abestiak gai beroegiak dira. Euskal departamentuaren elkarte eta Mauleko espartinaren edo al-pargataren krisialdia ez dira hunkitu behar. Are gutiago Espainiaren Merkatu Komunean sartzea edo Iholdiko aintzira famatuaren historia.

Hots, ez da harritzeko Inchauspe deputatuak erran izan baitu: «emana zaion denbora apurra ez dakiela nola bete gure Maite Barnetchek». Bazka-lekua kentzen bazaio, gure behiak ere ez daki zer jan.

Dena dela, azken hilabete hauetan berria badabil, Frantziako gobernuak zenbait ordu gehiago nahi lizkioketela eman euskarari, bere irradi-telebistetan. Guk ez dakigu. Baina diogu, nahiago genukeela lehenik, euskal irradi-telebistei ezarria dieten barne-kontrol zorrotz eta astunaren kentzea. Delako gobernuak ez duke zorigaitzez bere baitarik egingen holakorik.

Hegoaldetik Herri Irratia hasia zaigu Iparraldeko berrien biltzen eta adierazten, baina gaztelaniazko itsasoaren erdian gal-

duak bezala heltzen zaizkigu. Bestalde, «Radio Adour Navarre» delako bat ere mintzo zaigu Loiolako antenatik. Baina nehork ez daki nondik duen dirua irrati berri honek, ez zer diren zuzen horren helburuak.

Gu, Iparraldeko euskaltzaleak, zain gaude oraindik euskaldun zahar eta berriok noiz izanen ote dugun aski indar eta kemen guhaurentzat guhaurk eraikitzeko gaur eta egun osoki euskaraz Euskal Herri osoarentzat ariko zaigun irratietxea.

X. G.

RADIO-TELEVISION VASCA EN BAYONA RADIO-TELEVISION BASQUE A BAYONNE

Las primeras emisiones en lengua vasca tuvieron lugar en Bayona en 1963. Luego han sido regulares una vez que se constituye en 1967 un equipo dirigido por Maite Barnetche. Estas emisiones son apenas simbólicas: un minuto a la mañana, cinco minutos al mediodía y media hora el domingo. Desde hace cuatro o cinco años, la Televisión emite igualmente cada quince días un programa («magazine») de un cuarto de hora. Pero este programa tiene que permanecer totalmente «folklórico» y evitar toda intervención política, sindical o aún económica.

Les premières émissions en langue basque ont eu lieu à Bayonne en 1963. Elles sont devenues régulières depuis qu'une équipe dirigée par Maite Barnetche s'est établie là même en 1967. Elles sont cependant à peine symboliques: Le matin une minute, à midi cinq minutes et le dimanche une demi-heure. Depuis quatre ou cinq années, la Télévision émet également tous les quinze jours un magazine d'un quart d'heure. Mais ce magazine doit demeurer parfaitement «folklorique» et s'interdire toute intervention politique, syndicale ou même économique.